Број 194. У Новом Саду, у петак 2. септембра 1905. Година XL.

„Застава“ из ази сваки дан два пута, а недељом, празницима и празнима ива недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. за четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засеб шаље: месечно 2 кр. 98 п. на четврт године 8 круна 75 пот.
За остале земље на четврт године [illegible] круна.

Народним бројевима од ватка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне а за стране земље годишње 6 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Г. Чавића,
Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Борба против пијанства.

Посред политичког метежа и тр авица, у којима се данас налази наша држава, једва обраћа пажњу на себе X. међународни конгрес, коме је задатак да сузбија пијанство у свету. Тај конгрес међународних бораца и удружења, која се боре против једног од највећих зала у свету, отворен је ових дана у Будимпешти и на њему су заступљена силна удружења, која се боре против пијанства, стотинама странаца и научница светског гласа, учествују у тој врло важној свечаности.

Борбу против пијанства започели су у разним државама у разно доба. Тако се зна, да су у Америци још од год 1808 постојала друштва за умереност и уздржљивост од пића. У Енглеској су така друштва почела радити около 1829. год а у Немачкој, отприлике, пре 50 година. У тој борби против пијанства, Америка је предњачила, јер не само, да су у Америци стварана така удружења, која су се у своме делокругу борила против пијанства, него су у Америци поједине државе, доносиле чак и законе, којим се забрањује точење алкохола (жестоких) пића Таки закон је нпр. донет у држави Мајна у Северној Америци, а потом и у другим државама Америке. Истина, ти су закони доцније измењени, али је ипак остало у неким државама закон, да се недељом и празником не смеју продавати жестока (алкохолна) пића

Као један од највећих поборника и бораца против пијанства био је ирски свештеник Mathen Theobald, који је ишао од села до села, из државе у државу, те је износио последице пијанства, а доказивао, како је људској невољи и жалосном стању, милиона људи узрок пијанство.

Доцније су ту борбу предузели многи други пријатељи људства, те су стварали не само друштва у своме народу и држави, него су тражили додира и заједницу, са сличним друштвом, других држава, само да би се могло што успешније борити против силних зала, која од пијанства потичу.

И садашњи конгрес, који се држи сад у Будимпешти, јесте така заједница бораца из најразличитијих држава и народа. Таки конгрес састаје се сваке године у другом месту и задатак му је да свестрано претресе питања, која су у свези са неумереном употребом жестоких пића и пијанством.

Најбољи научњаци износе — доказују, какву штету трпи појединац и читаво друштво, услед пијанства и употребе алкохолних пића. Осим просјачког штапа, који редовно долази у шаке онима, који се не знају умрити у пићу и осим тога што је морал код народа, који много пијанчи, на најнижем ступњу, доказано је и на свом конгресу научним расправљањем, да жестока пића руше здравље, потпомажу најопасније болести, као што је јектика, лудило, блесавост падање од в лике болести, осим тога алкохолна пића чине људе склоним највећим неваљалствима и злочинима

Значај оваких конгреса је од огромне вредности, како за појединце, тако и за целу државу а на таким конгресима, требало би да је заступљено свако друштво и свака општина јер са тих конгреса треба, да се развију проповедници умерености и борци против срамног порока, који морају, врло често, да испаштавају деца и унуци неумерених родитеља.

Да се ублажи зло и невоља људска, скакојако један од првих корака, који на том пољу ваља учинити — јесте сузбијање пијанства, које је на жалост и код нас у највећој мери укорењено. Радити на томе, да се остваре најлепше идеје а не борити се против пијанства, то значи хватати сен. С тога радосно морамо поздравити сваки рад у том правцу, као што је и рад X. међународног конгреса за сузбијање пијанства. Код нас се истина, тек пре четир године почело на том пољу радити, али није касно ни у дванаестом часу почети нешто, само се треба с вољом латити тога. А код нас је у Угарској доиста у том погледу био дванаести час, те је било крајње време, да почнемо оно, што су други још десетинама година раније започели, а но готову и довршили.

Н. Сад. Др. М С.

На српско-турској граници.

Крвава борба, односно зверства и дивљаштва у Ст. Србији и Мађедонији на дневном су реду. Ненаоружана раја и њено добро то је жртва наоружаних Арнаута, Турака и Бугараша. Откада су просвећене силе узеле да заведу тамо реформе и прибегли некојем мекуштву и половним силама, тамо је још црње и горе Са убистава појединих дошло је управо до опште арнаутске бесе, да се истреби све што се српским назива. Турска је, бојаги да укроти Арнауте и заведе поредак, послала у Стару Србију хиљадама својих војника. Та јадна земља преплављена је управо турским војницима, нарочито по већим местима, где њих нема, тамо су Арнаути.

Ко није видео тамошњег турског војника, тај не може имати ни појма да је и он по земљу сваку, где дође права несрећа. Поцепан, скоро без обуће, или се привезаним ђоном испод стопале, намргођен и суров, кивав на све, а са добрим оружјем. И знато је већ, колико се пута бунили и буне турски официри и турска војска, и колико су пута већ одрицали послушност султану, што не добијају своју „плату.“ Исто је тако и са храном и са оделом. И где нађу они траже на други начин да то надокнаде. Упадају у грађанске куће да утоле глад. И место реда стварају перед. Турска влада нема довољно средстава да издржава свог војника, да га храни и одева како треба. И то је права несрећа, где нађу они су праве чавке. И сад кад му се каже да је сву његову злу само „обесна“ раја крива, онда наравно, благо тој несретној раји поред такве одбране. И тај незадовољни турски војник, удружује се врло често са

ПОДЛИСТАК.

ПРИЧА О РОСТОМЕЛИ.

— Ђурђијанска приповетка. —

Био неки младић, звао се Ростомела. Браће није имао, а родитељи му беху одавно поумирали, те је Ростомела живео самохран.

— Но, рекне једнога дана сам себи, оженићу се, да имам и ја свога огњишта.

И наскоро се заиста ожени из суседног села Жева му се звала Тамара. Тамара је била така, да бих само непријатељу пожелео такову жену. Једино што је знала јести и спавати, о другом чему није имала ни појма. Кад би јој муж ради тога што пребацивао, рекла би му тек толико:

— Кад си ме узимао, била сам ти добра!

Ростомела је био вредан; радио је од јутра до мрака, па опет шта је постигао? С дана у дан бивао је све сиромашнији и напослетку беху појели већ скоро и све наследство.

*

Једног пролетњег јутра насати Ростомела квочку на 24 јајета. Излеже се 24 пилета; 12 петлића и 12 кокица. Кокице је полако, клао, а петлиће је отхрањивао, да их после прода.

Једног дана морао је ићи у град, с тога дозове жену и рекне јој:

— Чуј, може бити, да ће данас ко доћи, да купи којег петла; јевтиније од рубље не дам комад, запамти!

Неки трговац дочуо је, да Ростомела продаје угојене и велике петлове. Баш тај дан, кад је Ростомела отишао у град, у саму зору дође трговац к њему и закуца на врата.

— Хеј! Јеси ли код куће?

— Ко лупа? запита Тамара, која је била још у постељи.

— Ја сам, трговац! Хоћу да купим петлове.

Тамара брзо устане, отвори врата и рекне:

— Ми имамо петлова и то од најбоље врсте. али испод рубље по комаду их не дам; тако ми је муж заповедио.

Трговац види петлове и одговори јој:

— Добро. Дај рубљу по комаду. Похвата ј их све!

Тамара се јако обрадује добром пазару и брзо похвата петлове. Трговац свеже једанаест петлова и метне их на коња, а дванаестога врати јој натраг с речима:

— Задржи овога у залогу, док ти не донесем новац. И одјезди.

У вече кад је Ростомела дошао кући, прво запита за петлове.

— Шта је с петловима, Тамаро?

— Продала сам их неком трговцу за рубљу по комаду.

— Где је новац, да видим да нас није преварио лукави трговац?

— Није још платио; али је оставио једног петла у залогу док нам не донесе новац.

Сиромах Ростомела одмах се сневесели; чупао је косу, ударао се песницом по глави. Та није могао ни ићи да тражи варалицу, јер није знао камо је отишао.

*

Сутра дан нестане Ростомеле. Ишао је и ишао, док није стигао до неког рита. С оне стране рита видела се шумица; пође онамо. Пре но што је изашао из шумице чује, да неко плаче. Погледа унаоколо и види недалеко од шумице лепу кућу. На доксату од куће била је нека млада жена, која је плакала и говорила сама себи. Из речи јој дозна Ростомела, да јој је име Салома и да је недавно умро јој муж — Иван, — те је сада она господар читавог имања.

Чим престаде млада удовица плакати, Ростомела изађе из шуме, приђе јој и рекне:

— Долазим с оног света. Твој муж, Иван, шаље ти овде поруку: Салома, ја бих се могао оданде ослободити, само ми треба новца. Пошљи ми, колико-год имаш. Али се пожури, јер ме доцније неће хтети пустити одавде.

Салома се обрадује. Отвори шкриње и долапе и све што је нашла од вредности, преда Ростомели.

Овај брзо загребе, тек се по који пут осврнуо, да види, да ли га ко гони.

Баш у то доба посети Салому девер јој.

— Радујем се Салома, што си престала плакати и тужити. Тиме си само себи шкодила, а покојном ти мужу не можеш помоћи.

— Ах, наскоро ће ти се вратити брат! — одговори Салома.

оним против кога је управо послат. Удружује се са Арнаутима да пљачка и тамани рају. Наравно, то се дешава потајно, али избија врло често и јавно.

Од десетак дана овамо бије се на српско-турској граници управо прави бој. Арнаути, а поред њих у потаји и низами, прелазе на српско земљиште и то српском сељаку отимају благо. Зар за то што су по Старој Србији већ све поотимали од раје. Но не само то. Они кидишу на српске карауле и српске страже да пљачкају и њих. И после једног таквог упада, док још ради истражна српско турска комисија, дешава се и други упад. Један члан српске комисије гине погођен пушчаним метком, кога Арнаут или Турчин шаље из заузете српске карауле на угљарском крају. Други српски инжињер са пет српских војника склања се у српску караулу и ту води очајан бој од више сати са сто двеста или триста Арнаута или Турака. И тешко рањеног у глуво доба ноћи спасавају га војници српски који се борили с њеме.

За тих десетак дана рањен је многи српски војник, погинуло их је пет, али рањено је и погину о и Арнаута и Турака. И што је најглавније на српском земљишту нађен је и један погинули турски низам То јављају најновији извештаји и питање је, хоће ли и сад турска влада поред лепореких и слатких извина тврдити и опет, да то чине само обесни Арнаути, које ће она (само кад?) већ укротити

Из Ниша је једно јако оделење српске војске са топовима отишло на границу. Лако је могуће да ће се испред српских топова и српске војске повући ти арнаутски и турски пљачкаши, да можда увардају на другом месту згодну прилику или сачекају, да се ти топови и та српска војска врате у Ниш, па да опет пређу на српско земљиште у пљачку.

Нема сумње да ће влада у Србији предузети најодлучније кораке а и упозорити и реформне силе на оно, што се догађа на српско-турско граници. Са извинама и некојим лудим отштетама породици убијених српских синова, не може се више задовољити Огорчење је велико и оправдано. А такови догађаји све ће се чешће понављати. Доказало се да Турска неће, или како се вели, „не може“ да укроти Арнауте. Реформне силе још у почетку као да су клонуле, а Арнаутима још више порастоше крила. Огорченој раји дошла је већ душа у подгрлац, и земљиште Србије више није сигурно. Иде ли све то по рачуну да само мира не буде и да се Балкан запали. И је ли чудо што се с грозничавом радозналости очекује, шта ће се збити после ове десето дневне борбе на српско турској граници. *β.*

Криза.

Још се не зна прави узрок, зашто је данашња влада поднела оставку. Али се све јаче спомиње, да је томе узрок она књижица, која је изашла недавно у Берлину, а у којој се напада краљ и препоручује се нов владалачки дом — хохенцолернски. Сад се ушло у траг, да је ту књижицу писао мађарски новинар Цигањ из Будимпеште. Он неће да каже, ко је дао новац за ту књижицу и коју је поручио. Но у последње време сумњају, да је један члан данашње владе (Криштофи) поручио ту књижицу. То је, веле, испипала берлинска полиција и краљ је сазнао то. Новинар Лакатош исказао је био, да је ту књижицу поручио Бавфи. Но сада вели да је он то казао јер су му обећали 4000 круна и добро место, ако тако каже. У ствари и он тереши сад једног члана владе.

Веле, да је један члан владе зато поручио ту књижицу, да може рећи, како ју је опозиција писала и да је облаже код владара. Владар је, веле, дознао за то па је променуо своје држање према влади и она је дала оставку. — Ова ће се ствар свакојако ускоро расчистити.

* * *

Министар Криштофи изабран је једногласно за посланика у Немачком Богшану. То је народносни срез, али Румуни нису истицали кандидата, јер не верују да ће овај сабор дуго трајати.

* * *

Управа Кошутове странке имала је седницу. У ствари општег тајног гласања изрекао је Кошут, да његова странка има од 1896. године у програму опште тајно гласање. Али је било увек многих посланика те странке, који нису били за тајно гласање, па су у том погледу остављене сваком одрешене руке Лепа странка! Има у програму, а опет нема.

* * *

Управа удружене опозиције решила је да оптужи данашњу владу. Оптужба је врло опширна, али се дели на две главне тачке. Прво, што је влада погазила устав, а друго, што је издавала државне новце, а није јој дозволио сабор.

Данас, у петак, ће се отворити сабор. Социјалисте ће послати председнику сабора депутацију од 10 чланова, а предводиће их посланик Мезефи. Предаће сабору молбу за опште тајно гласање коју је потписало пола милијуна грађана из 2317 општина.

Држе да ће сабор бити још данас одгођен до 10. октобра, док се не састави нова влада Ако се сабор не одгоди сам, онда ће веле одгодити га краљ до 10. октобра

До скора су држали да ће данас пред сабором бити свачега, но сад држе да ће све проћи мирно. — Видећемо!

Политички преглед.

Шведска и Норвешка. Изаславици обе државе не могу никако да дођу до споразума. Треба да изаберу један суд, који ће решити све спорне тачке, те да се изврши потпуно оцеплење. У питању тога суда не могу да се споразуму. Још има наде, да ће доћи до споразума и са шведске стране се непрестано наглашава, да ако се преговори баш и прекину, то не значи још рат. Јуче норвешки изаслници нису примили програм вођења, који су Швођани предложили. Одлука ће се по свој прилици донети у сутрашњој седници.

Из Старе Србије. Пишу из Приштине: 3. о. м. држали су овдашњи Турци збор у једној џамији, на коме су расправљали о пронесеном гласу, да се образовала комитска турска чета у Косову са сврхом да тамани хришћане. Од тога гласа су се овдашњи Срби јако препанули и то је, божем, дало повода Турцима да полемишу и зборују о томе, али ће по свој прилици бити, да су за то добили миг с вишег места. Турци су решили да свим силама стану на пут ширењу таквих гласова, а и са званичне стране се ти гласови побијају, да би се Срби умирили. 9. м. пропутовао је возом косовски валија из Митровице у Скопље. О његовом раду на црногорско-турској граници не зна се још ништа поуздано, али се проносе разни гласови. Турци су пустили на чаршију глас да је султан поклонио Црној Гори нека погранична села, но у то је тешко веровати. Пре ће бити да су се која села раселила због непрестане несигурности.

Турци продужују образовање својих комита за убијање Срба.

Мир на српско-турској граници. Јављају из Београда: Министарство унутрашњих послова добило је синоћ из Куршумлије телеграм, да је на српско турској граници све мирно.

После уговора о миру.

У Токију су немире угушили. За време немира рањено је преко 400 које полицаја које ватрогасаца и војника — а од грађана деветоро их је погинуло, а 387 је рањено.

Тек што се узрујаност у Токију стишала, јављају, да су сада избили немири у Јокохами. Јуче на ноћ је светина запалила полицајну касарну и 14 постаја полицајних разорила. 36 полицаја је рањено. Из Токија одаслате су две компаније војника, да чувају онај део вароши, где станују странци. Особито чувају амерички конзулат.

ДОПИСИ.

Белегиш, 30. августа 1905. (*Концарат гђе удове Милеве Марковићке.*) Гђа удова Милева Марковићка, догогодишња управитељка путујуће позоришне дружине приредила је код нас весело вече. Ми смо испрва двоумили, да ће једна особа цело вече публику у расположењу моћи одржати, али смо јако се изненадили, кад је гђа Марковићка почела изводити све једну од друге занимљивију тачку. „Лажни ловац“ па „Циганин“, „Циганка“ све она то лепо и вешто приказује, да смо се преко миле воље насмејали и науживали у њеној уметничкој игри.

Ми гђу Марковићку свуда најтоплије прелоручу-

— Како? Зар се може ко вратити с оног света?

— Мој муж ће се вратити — одговори Салома. — Мало час био му је ту гласник по којему је искао новаца, да се може искупити. Дала сам му све, што сам год имала!

Девер је није даље слушао, него је запита:

— На коју је страну отишао тај гласник?

— Тамо, према шуми.

Саломин девер изведе из штале најбољег коња, узјаха га и појури. — Кад је прејурио преко рита, угледа у даљини Ростомелу Овај се баш осврнуо, да види, не гони ли га ко, када спази коњаника, одмах помисли: »Овај тешко ако не јури за мном«. Тада опази недалеко једног ћелоњу где оре и одмах скује план.

— Хеј, ти! — викне ћелоњи. Видиш ли тамо оног коњаника? То је царев изасланик, који сече главе ћелавим људима и носи их цару.

Сиромах ћелоња се страшно уплаши. А Ростомела настави:

— Ако ћеш ми после бити захвалан, ја ћу ти помоћи. Попни се на ово дрво, а ја ћу место тебе дотле орати. Кад дође овамо коњаник па ме запита, да ли сам видео ћелоњу, ја ћу му рећи, да нисам. И тако ћеш се спасти!

— Нека те Бог награди за то, а мени нека буде у помоћи! — рекне ћелоња и учини како му је Ростомела рекао.

У то приспе онамо и коњаник, те запита Ростомелу:

— Није ли овуда прошао какав човек?

— Јесте. Ено гледај, успужао се тамо на оно дрво.

Саломин девер одјаха под оно дрво и повиче ћелоњи:

— Хеј ти хуљо! Наткове! Силази доле и дај мој новац, иначе...

— Немој ме убити! — молио је ћелоња. Тек малчице сам ћелав... здраво мало!

Тада се умеша и Ростомела у разговор

— Чујеш господару, рекне му, ова лола неће лако попустити. Мораћеш се и ти успужати на дрво! Дед' овамо коња, ја ћу га дотле придржати.

Саломин девер пристане радо. Сјаха с коња, а узде преда Ростомели и почне се пужати на дрво. Када се већ толико успужао, да скоро дохвати ћелоњу, Ростомела скочи на коња, па му рекне:

— Шта ћеш с тим човеком? Та ја сам ти од снахе изварао новац! Збогом!

За тим ободе коња и одјезди.

Саломин девер, кад виде, како овај одјури на најбољем му коњу, зину од чуда Жалосно се спусти с дрвета и оде кући.

— Где си био? — запита га снаха.

— Био сам да стигнем гласника, да му дадем најбољег коња, да не иде пешке и да што брже однесе новац брату ми.

Превео ✻

Седми Конгрес Српских Земљоделничких Задруга, одржан 12. маја 1904. године у Топуском, изрекао је једнодушно ово:

СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака груда, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна народна пропаст, највеће српско народно издајство. (Тако, и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске оџактине и читаве српске крајеве, где се сада други шире и размећу, а још за коју годину нити ће се знати нити спомињати да је земље Срба

јемо ко год посети њену представу неће се показати. Она ће кроз који дан посетити Нови Сад Варадин и околна места. **Белегишанин.**

Са конгреса земљорадничких задруга у Србији.

Први дан — 29. августа 1905. г. пре подне

У 8. часова пре подне председник конгреса г. Сима Лозанић поздравио је све присутне и представио им изасланике појединих корпорација и госте са стране.

После парастоса умрлим задругарима конгрес је отпочео рад.

Прочитан је годишњак, који је после незначајних примедба примљен.

Примљен је предлог управе да котизлуција за идућу годину буде 12 од сто у место 15 од сто како је до сада било.

Примљен је предлог управе о избору нових чланова. Међу изабраним члановима јесу: д-р. Живојин П. Ђорђевић, Вистечки, Милан Капетановић, Антула и неколико окружних економа. Примљен је и предлог једне земљорадничке задруге, да се у годишњаку отштампају имена умрлих задругара.

Пошто су ово пре подне ствари посвршаване председник је састанак закључио у 12 сах. у подне.

На овоме састанку било је присутно око 800 задругара из разних крајева Србије.

На поздрав X конгреса земљорадничке задруге краљ је послао ову депешу:

„Г Сими Лозанићу,

Захваљујем збору врлих задругара на изјави оданости и поздраву. Желим му успех у раду на срећу Србије. **Петар.**

Ова је депеша пропраћена бурним клицањем стотине задругара.

На овоме конгресу поред осталих радова, требао је Јов. Жујовић да прочита своју расправу: Мисли о фонду за пензије земљорадничке. Како је он болестан и не налази се у Србији то је његов рад отштампан у засебне књижице, које су раздате свима учесницима конгреса.

Д р. Ђока Николић, лекар из Београда прочитао је своју расправу: О сифилису и његову сузбијању у народу. Његово предавање учинило је велики утисак на све присутне. Пропратио је развијање ове страшне болести од њезина почетка па даље кроз све три периоде. Опоменуо је свакога да се не обраћа ни бабама ни врачарама, већ право да иде лекару, предочивши им ужасне последице нерационалнога лечења. Према статистичким подацима од хиљаде људи у Србији 6 је сифилистично; од хиљаду кућа 13 је заражених.

Ово своје предавање г. Николић је пропратио равним примерима, показао многе илустрације и на крају је у име српског лекарског друштва бесплатно раздао учасницима поуке о сифилису од Батута и Ђуровића.

Пре него што је трећи састанак отпочео свој рад сви задругари корпоративно су ишли у државни сточарски завод у Љубичево, где су разгледали његово уређење и напредак.

Митрополит Димитрије послао је конгресу ову честитку: „Од свег срца честитам рад десетога конгреса и шаљем архипастирски благослов за успех у великоме делу препорођаја и унапређења земљорадничкога сталежа у Србији“.

Међу многим са стране, честитали су рад конгреса дански министар народне привреде и председник данских земљорадничких задруга; савез српских земљорадничких задруга у А Угарској разне корпорације из Бугарске и многи пријатељи задруга на страни.

Министар народне привреде је такође послао честитку.

Милутин Савић начелник мин. нар. привреде у пензији читао је на конгресу своју расправу: Неизбежна потреба да се неговање вина предузиме у већим размерама, у којој је опширно и исцрпно разложио како се вино негује и одржава; пропагирао је за оснивање винарских задруга.

Љуб.

Вести из места и са стране.

Народни збор у Футогу дозвољен.

Пишу нам из Футога: „Народни збор српско-словачке народносне странке кулпинског изборног среза одобрен је. Збор ће бити 4. (17.) септембра у недељу у 3 часа по подне у Старом Футогу“

Предавање Новосадској Трговачкој Омладини.

Др. Лаза Марковић овдашњи лечник ће у суботу држати предавање Новосадској Трговачкој Омладини о венеричним и заразним болестима.

Овај је потхват др. Марковића свакако за похвалу и желети би било, да се на њега угледају и друга наши Срби лечници, те овака заиста потребна предавања држе и нашим ратарима, па и нашој интелигенцији.

Бискуп Јеглић и Прешернов споменик

Споменик песника словеначког Прешерна постављен је у Љубљани на Маријином тргу преко од богородичине цркве и фрањевачка манастира. Споменик представља песника, где стоји, а муза му полаже лаворов венац на главу. Муза је тек у пола одевена и ради тога подигло је католичко свештенство читаву хајку против споменика. Сам бискуп Јеглић управио је писмо градоначелнику љубљанском Хрибару, у којему тражи, да се садања муза уклони и замене другом пристојно одевеном. Занимљиво је у читавој ствари то, да сви ови протести „преморалног“ свећенства долазе тек сада после откривања споменика. Јако су радознали у Љубљани, какве ће кораке предузети сада градоначелник и градски сенат, да даду задовољштин увређеној срамежљивости бискуповој.

Повукао молбеницу.

Г. др. К. Суботић уредник „Илустрованога Гласника“ замолио нас је, да прибележимо, да је он своју молбеницу за место библиотекара Матице Српске више дана пре главне скупштине повукао.

Запљењене брошуре.

У Троједници је не давно запљењена брошура Др. Хинка Хинковића „Краља код Краљевичких Језуита. Сад нам опет јављају да је и Поточњакова брошура „Што ћемо и како ћемо“ и да је Чаврак на све стране издао строге брзојавне налоге котарским предстојницима и општинским поглаварствима, да будно мотре, да се која књижица не увуче међу народ. Службени и органи са полицијом се дали у живу потеру за књигом, која је међу тим већ распачана у народ.

Спалили Франково „Хрватско Право.“

„Нови Лист“ доноси вест да су прекјуче у великој кавани на Реци седели за столом неколико младих приморских Хрвата, који су читали „Хрватско Право“ и оне гадне измишљотине, шпијунства и денунцијације противу Шурмина и „Новога Листа“. То их је тако згадило, да је један од њих запалио „Право“ и онда га сви стадоше ногама газити и пљувати, добацујући на адресу његова господара Франка називе, које је у потпуној мери заслужио. У около се накупило много гледалаце, који су сви одобравањем пратили ову демонстрацију, кад видеше о чему се ради. И тако измишљотине и клевете „највећег живућег Хрвата“ и сарајевских шпијуна получују сасвим противан успех од онога, коме се надаху „највећи“ Кобика и његови.

Земљотрес у Калабрији.

Краљ талијански Виктор Емануел, који обилази већ од неколико дана пострадала места од земљотреса, необично је ганут огромном несрећом сиротиње и обећао је, да ће и он и краљица нарочито се бринути за сирочад. Држава ће се бринути, да се разорене општине поново подигну, а држава ће настојавати, да се куће не дижу више тако као у Калабрији и издаће наредбе и упутства, којих ће се при зидању кућа морати придржавати. — У своме своме путовању видео је краљ многе грозоте, од којих ћемо некоје навести. У Парђенији у присуству краљевом ископали су једну жену и једну девојчицу од 10 година, које беху још у животу. Жена је у наручју држала мало мртво дете. Девојчица беше у несвести. Обе беху чудним случајем неповређене. Кад је девојчица дошла себи, краљ је запита, како се осећа. „Као после дугога сна. Ја држим, да се још нисам пробудила.“ Краљ је био јако ганут и нежно је гладио девојчицу по коси, затим је пољуби у чело. — Страхотан је призор и у Потенцони, Чупгри, Ђирифалци, Монтерози где су све куће порушене и када су их јуче разгртали нађене су силне лешине. На једном месту избила је вода из земље. Разлило се читаво језеро. Вода је врућа и избија у великим зрацима из земље, која се још увек таласа. Има неких 30 општина које су услед земљотреса разорене, у којима је становало 60 хиљада душа. Влада ће те све општине ослободити за неколико година од плаћања порезе.

Брзојави „Застави“.

Стигли 2. септембра.

Криза.

Будимпешта. На јучерањој конференцији либералне странке, упозорио је гроф Тиса, у своме говору, на мешање министра спољних послова и аустријског министра-председника у унутарње ствари Угарске. Конференција се оградила против тога мешања и поверила је Тиси, да изнесе ту ствар данас пред сабор.

Све странке удружене опозиције решиле су, да у воје оптужбу против Фејервријева кабинета. У погледу пак изборне реформе изјавиле су, да је истицање тога питања за сада несувремено.

Социјалисте су већ ноћас приредили у Будимпешти демонстрације При демонстрацијама имали су сукоба са полицијом. Више полицајних чиновника је озлеђено.

Будимпешта. У већем делу радионица данас не раде, јер су радници учествовали данас пре подне у демонстрацијама. Радници су дошли пред саборницу у затвореним редовима у густој маси са црвеним заставама и таблама, а за њима група независних грађана Полиција је између обе групе повукла јак кордон У близини саборнице постављена је чета полицајних коњаника Председник сабора Јуст примио је депутацију новоорганизованих социјалиста, независних грађана и социјалдемократа. Вођа ново организованих социјалиста Мезефи поднео је Јусту петицију са 500 хиљада потписа и рекао је да његова странка хоће најпре народне захтеве, пак онда опће бирачко право. Независни грађани су изјавили, да се они потпуно слажу са коалицијом. Социјисте су тражили опће бирачко право. Председник Јуст је одговорио, да његов положај као председника не дозвољава му, да каже своје мишљење; моли депутације да у миру сачекају одлуке сабора. Влада потпун мир. Док су депутације биле код Јуста, допловила је Дунавом до пред саборницу лађа, која је била сва окићена заставама и на којој су били многобројни бирачи из кебелкутског среза. Ови су демонстрирали уз коалицију.

Немцри у Јапану.

Чифу. У јапанској војсци влада незадовољство. Више пукова се побунило.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 14. септембра 1905 Оригинални дневни извештај будимпештанске филијале Српске Банке са будимпештанске житне и продуктне берзе.

Данас је био данас такође одржан, продало се око 46 000 мтц, пшенице са непромењеном ценом. Продаја робе за промет предавање и за октобар месец може се само са попустом спровести и млине тражу и купују робу сада понајвише за новембар месец, Раж, зоб и кукуруз непромењен.

Данас је продато у готовој роби:

Нова пшеница: Потиска 100 мтц. 80 по 16 85.
Будимпештанске околине 100 мтц. 79 по 16 20
Банатска 10,000 мтц. 78 по 16 35.
Бачка 100 мтц. 77 по 16 45.
Панчевачка 5000 мтц. 76 по 15 75.
(Све се цене разумевају за 3 месеца).
Нова раж: 200 мтц. по 12 60.
Нов јечам: 3200 мтц. по 12 20.
Нова зоб: 150 мтц. по 12 20.
Кукуруз: 100 мтц. по —·— (каса).

Позив на главну скупштину!

Чланови „Слоге“, удружења бивших ученика и ученица Српске Православне Велике Гимназије Новосадске и њених пријатеља **позивају** се овим **на**

ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

која ће се држати **21. септембра (4. октобра)** о. г. у 10 сати пре подне **у гимназијској дворани.**

У Новом Саду 1. (14) септембра 1905.

973 1—3 **Председништво.**

Позив.

Сви чланови целокупне интелигенције српске у Сомбору учтиво позивају се, да у недељу 4. (17.) септембра у пола три сата по подне у велику дворану читаоничку на договор доћи изволе, на какав начин да се опстанак „Бранкову Колу“ осигура.

У Сомбору, 1. (14.) септ. 1905

Мита Калић, сазивач.

ПРИПОСЛАНО*).

Славном осигуравајућем друштву „Riunione Adriatika disikurta“ у Трсту.

Ја сам код вас осигурао против пожара свој вршаћи строј за своту од 10 000 круна. Тај строј је случајно изгорео у једном гувну, где сам вршио. А изгорео је ноћу када није радио. — Тај случај је вама одма саопћио ваш заступник Отовар Петернек апотекар из Н. Славкамена и ви сте тек на трећу ургенцију након 26 дана изаслали вашег изасланика — да ствар извиди.

А тај ваш изасланик је мени ставио понуду, да ми плати у ваше име 3000 круна за тај вршаћи строј.

Ја вас овим путем питам, је ли то са вашим знањем било и да ли сте ви вољни били мени исплатити целу осигурану своту?

Ако нисте вољни, изнећу опширније на јавност, и позваћу све економе: да се клоне вас и вашег осигурања, а уз то ћу вас тужити.

Нови Славкамен, 14 септембра 1905.

972 **Милан Гњатић.**

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво ни у ком погледу.

Оглас дражбе.

СРПСКА ПРАВОСЛ. ЦРКВЕНА ОПШТИНА У КАЋУ

издаје своју

ГОСТИОНИЦУ

под закуп на 3 године, која лежи на најлепшем месту. У кући има 6 соба са кујном, подрум, касапница, леденица, 2 штале и шупа.

Дражба ће се одржати на дан 1. (14) октобра у 8 сати пре подне.

Условија се могу сваки дан у српској црквеној дворани видити

Сваки лицитант дужан је 10% вадије при лицитацији положити.

У Кићу, 1. (14) септембра 1905.

971 1—3 **Председништво**

ТРГОВИНА
● мушке и женске конфекције ●

Браће Леви (Brüder Löwy)

у Белој Цркви (Fehértemplom)

потребује

једног вољног продавца,

који је тој струци вичан Нужно је знање српског и немачког језика. Ступање одма. 969 1—1

БЕЧКЕРЕК НОВИ САД

НАБАВКА
ШКОЛСКИХ КЊИГА и УЧИЛА
отпочела је

Јављамо свом нашем учитељству, и свима школским одборима, да у нашим књижарама

У НОВОМ САДУ И В. БЕЧКЕРЕКУ

имамо све школске књиге уз **највећи рабат**, сав школски прибор и сва школска учила по најјевтинијој цени.

Наше старе муштерије знају, да је наша послуга најбржа и најтачнија, а наше нове муштерије ће се о том убрзо уверити.

Наручбе на књиге и на све остало нека се шаљу и у **Нови Сад и у В. Бечкерек** како је коме згодније.

Књижара

845 8—8

Станковић и Марковић

Нови Сад В. Бечкерек.

Велики хотел под закуп.

Од **1. новембра** о. г. издаје се под закуп на више година

ГРАНД ХОТЕЛ
У ПОЖАРЕВЦУ

са 20 елегантно намештених соба као и са свима осталим удобностима и целокупним једиком.

Ради извешћа обратити се

937 4—4 **Милораду Карамарковићу**

индустријалцу

Пожаревац — Србија

Ad C. O. 3837/879. ex 1905.

Стечај.

Сходно одлуци донесеној у седници срп. прав. нар. црквен. саборског одбора држаној потписаног дана под горњим бројем, овим се расписује стечај **на привремено систематизовано место помоћника надзиратеља нар. црквен. добара.**

С тим местом скопчана је плата од годишњих 2800 (две хиљаде осам стотина) круна, станарина од 400 круна а путни трошкови према указаној потреби.

Срби, православне вере, који желе ово место получити, а који су са успехом свршили вишу економску школу (академију) ваља да поднесу своје инструјисане молбенице саборском одбору **најдаље до 13. (31.) октобра 1905. године.**

Молби се има приложити: крсни лист, сведоџбе о свршеним наукама и сведоџбе о досадашњем занимању и владању.

Из седнице срп. прав нар. црквен. саборског одбора, држане у Карловцима дне 17. (30.) маја 1905. године.

Председништво

962 2—3 саборског одбора.

МОДЕ ГАЛАНТЕРИЈСКА И ГОТОВИХ ОБУЋА РАДЊА

Л. НИНКОВИЋА
У ЗЕМУНУ

треба

ДВА ПОМОЋНИКА

од којих да је један **старија а други млађи.**

Они који су вешти у аранжирању излога нека то у оферту означе, јер ти ће имати првенство.

Иста трговина треба и два

практиканта

или шегрта. Ступање одмах или према споразуму.

967 2—3

ВЕЛИКА
ПАРНА ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА

Ђорђа Ивковића
У НОВОМ САДУ

дунавска улица, у својој кући

снабдевена са 8 машина, које креће **гас-мотор**, а уређена **најновијим модерним и сецесије словима, украсима у шарама сваке врсте**, израђује најсавршеније све **штампарске и књиговезачке послове** брзо тачно и на највеће задовољство, а све по цени јевтиније него игде. 331 18—25

Моли за многобројне наручбине

НЕКОЛИКО РЕЧИ О ТАЈНИМ БОЛЕСТИМА.

Жалосно је — али права је истина, да у данашњем добу за чудо врло много има таки људи, којима је крв и телесни сокови покварени, и који су ради своје младићке лакомислености и хрђаве навике своју живчану систему и душевну јакост уништили. Сад је најпречe време, да ово грозно стање престане. Неко мора бити, који ће младиће о спољном животу добровољно, искрено и темељно поучити, неког мора бити, коме могу људи своје тајне болести слободно, без устезања и са поверењем приобћити Али није доста, ове болести ма коме испричати, већ се мора таком савесном специјалисти лечнику обратити, који о спољном животу може савете дати, те на евентуално већ постојећим болестима помоћи, онда ће нестати тих тајних болести

Таког увишеног позива и за то је опште познати завод др. Палоца, бившег болничког лечника, специјалисте (Budapest VII. Kerepesi út 10.), где уз највећу тајну може свако (како мушки, тако и женске) добити разјашњење о спољном животу, где се крв и телесни сокови болесника очисте, живци ојачају, цела се система опрости од болести, и душевни болови нестану. Овај је завод усљед досада чињеног и на толико хиљада болесника са успехом изведеног начина лечења у целој монархији једини, без сметања дневног рада, са сигурним успехом, темељито и брзо лечи већ од толико година др Палоци са његовим специјалним начином лечења и у најзанемаренијим случајевима сифилитичне раде болести цеви за мокрење, бенике, живаца и кичме, последице сифилиса, цурење семена, ослабљену људску снагу (импотенцију), златну жилу, болести крви, болести кожне, те све болести женске. За женске посебна чекаоница и посебан улаз Ако коме из когаразлога особно не може доћи, драговољно му се даје на писмено опширан, дискретан одговор (к писму треба само биљег за одговор приклопити) Након докончаног лечења писма се спале или на захтев враћају се. Завод се брине и о специјалним лековима. Прима се дневно од 9 сати до подне, до 6 сати по подне (недељом до 12 сати у подне.)

Наслов: Др Палоц бивши болнички лечник, специјалиста Budapest Kerepesi út 10. 128 26—

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

Најбоље врсте плава камена, фарбе за жито (Dupuy-Samenbeize)

Најфинија зејтина, пиринча, јефтине кафе, ситна и крупна грожђа, бираних бадема и лешњика.

Минхенско шпатен пиво у флашама.

Највећи избор минералне свеже воде

Разне сорти сирева. Фришких сардина и других разних риба.

ДЕЛИКАТЕСА и ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА

Љ. СТЕФАНОВИЋА СИН, НОВИ САД

Основана 1866. Главна улица бр. 27. Телефон бр. 76.

Разна калифорнијска воћа праве манастирске шљивовице

Грчка лековита вина: Mavrodaphne, Cypro, A haier, Malvasier.

Сваки дан свежа путера за тој, са спахилука надвојводе Албрехта.

Најбоље врсте вина бела и црна у боцама по ванредно јефтиној цени.

147 29—

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена

ЈЕДИНА СРПСКА ТРГОВИНА
МУШКОГ, ЖЕНСКОГ и ДЕЧИЈЕГ ГОТОВОГ ОДЕЛА

СТЕВАНА Ј. КАПАМАЦИЈЕ

У НОВОМЕ САДУ главна ул. број 25.

препоручује поштованој публици у Новоме Саду и околицу за предстојећу јесењу и зимску сезону, своје богато стовариште мушког сваковрсног готовог одела; нарочито пак женску конфекцију, коју сам набављао из најпризнатијих и најсолиднијих творница тако, да ће свака цењена муштерија у свако доба ствари најновијег кроја по умереној цени набављати моћи. Особито сам слободан умолити пречасну господу свештенике, те господу учитеље као и све родитеље, који своју децу у Новом Саду и Карловци на науке дају, нека не пропусте прву прилику, да ме са својом врло цењеном посетом удостоје, те да би се могли уверити, да ми је као јединoм Србину на овдашњој пијаци у овој струци поглавита жеља, да сваку поштовану муштерију при првом најмањем покушају у сваком погледу задовољим тако, да на тај начин поклоњено ми поверење оправдам и трајно одржим.

За многобројну посету најучтивије молим и препоручујем се са

одличним поштовањем

СТЕВАН Ј. КАПАМАЦИЈА

883 2—3 **Нови Сад, главна улица број 25.**

Главни уредник Јоца Томић Одговорни уредник Константин Бралић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду